

At: Kirsty Williams

Gweinidog Addysg

Trwy e-bost yn unig

18 Awst 2020

Annwyl Weinidog,

Rwy'n croesawu penderfyniad ddoe i ddyfarnu arholiadau'r haf ar sail graddau asesu canolfannau. Diolch am wneud y penderfyniad cywir; i mi mae hynny'n dystiolaeth bod pobl ifanc yn ddinasyddion gweithredol yng Nghymru, a bod eu lleisiau a'u profiadau fel unigolion yn bwysig.

Fel y gwyddoch, fe gododd fy swyddfa sawl pryder ynghylch y broses ddyfarnu ac apeliadau gyda chi, eich swyddogion a Cymwysterau Cymru. Mae manylion fy mhryderon cychwynnol i'w gweld yn fy llythyr dyddiedig 22 Mai, a anfonwyd ar y cyd â'r EHRC, a cheir esboniad llawnach arnynt yn fy ymateb i ymgynghoriad Cymwysterau Cymru ar 13 Mai.

Er i mi fod mewn cyswllt rheolaidd â'r Llywodraeth a Cymwysterau Cymru ynghylch fy mhryderon parhaus yn y cyfnod ers mis Mai, rwyf wedi ymatal yn fwriadol rhag cyhoeddi unrhyw feirniadaeth ar y broses ddyfarnu cyn 13 Awst, er mwyn osgoi unrhyw awgrym a fyddai'n tanseilio cyflawniadau'r bobl ifanc oedd yn derbyn canlyniadau.

Fodd bynnag, ar ddiwrnod y canlyniadau daeth yn amlwg nad oedd y model safoni yn gweithio. Roedd llawer gormod o bobl ifanc yn derbyn canlyniadau anghyfiawn. Yn fuan iawn daeth defnyddio asesiadau'r canolfannau yn unig gam teg i'w gymryd, ac fe elwais innau am hynny yn [fy natganiad ar fore 17 Awst](#).

Ar hyd y broses hon, rwyf wedi derbyn bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn gyflym, mewn ymateb i heriau oedd heb eu rhagweld. Serch hynny, mae'n rhaid i minnau wneud popeth o fewn fy ngallu i sicrhau bod y penderfyniadau hynny'n rhoi blaenoriaeth i les pennaf a hawliau dynol plant a phobl ifanc. Gan gadw hyn mewn cof, byddwn i'n hoffi amlygu'r camau gweithredu allweddol canlynol y mae'n rhaid eu cymryd yn awr i sicrhau hynny yn y dyfodol agos, canolig a hirdymor.

Camau i'w cymryd ar unwaith mewn perthynas â dyfarniadau haf 2020:

- bod Cymwysterau Cymru yn adolygu dadansoddiad cydraddoldeb o'r graddau asesu gan ganolfannau ac yn ei gyhoeddi er mwyn sicrhau tryloywder ynghylch unrhyw duedd yn asesiadau canolfannau;

Tŷ Ystumllwynarth/Oytermouth House
Llys Siarter/Charter Court, Phoenix Way
Abertawe/Swansea SA7 9FS
01792 765600

post@comisiynyddplant.cymru
post@childrenscommissioner.wales

comisiynyddplant.cymru
childrenscommissioner.wales

Croesawn ohebiaeth yn y Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg ac mewn amryw o fformatau
We welcome correspondence in the medium of Welsh and English as well as alternative formats

- bod tystiolaeth o unrhyw duedd yn asesiadau canolfannau a ddangosir gan y dadansoddiad hwn yn gallu cael ei defnyddio gan ymgeiswyr yn rhan o'u sail ar gyfer apelio yn erbyn eu gradd;
- bod pobl ifanc yn derbyn gwybodaeth hygyrch a chlir ynghylch sut mae apelio ynghylch gradd asesu canolfan a bod canolfannau a Chyrff Llywodraethu yn cael gwybodaeth glir ynghylch eu rôl yn yr apêl hon;
- bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda gweinyddiaethau eraill y Deyrnas Unedig i sicrhau hyblygrwydd trefniadau derbyn i brifysgolion, fel y galwyd amdano yn fy [natganiad ar y cyd â Chomisiynwyr eraill y Deyrnas Unedig](#);
- bod unrhyw ymgeisydd sy'n dymuno ailsefyll cymwysterau yn cael eu hysbysu bod modd iddyn nhw wneud hynny heb wynebu cost ariannol bersonol.

Camau tymor canolig i'w cymryd mewn perthynas â chyfres arholiadau 2021:

- rhaid bod cynllun wrth gefn yn ei le ar gyfer atal arholiadau yn y flwyddyn academaidd hon, a dylai hynny gynnwys gwreiddio cerrig milltir asesiadau athrawon yn y flwyddyn academaidd hon;
- os caiff arholiadau eu canslo, mae angen sicrhau bod proses glir yn ofynnol ar gyfer unrhyw asesiad a gyflwynir ar lefel canolfan. Rhaid i hynny gynnwys cymedroli mewnol ar asesiadau'r ganolfan, ar sail canllawiau clir, a rhaid sicrhau hefyd bod cymedroli allanol ar y broses hon yn digwydd gan y corff dyfarnu mewn modd sy'n cyfateb i'r broses arferol o asesu gwaith cwrs;
- rhaid cwblhau Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb ac asesiad llesiant i lywio'r cynllunio ar gyfer 2021, a dylid cymryd hynny i ystyriaeth wrth benderfynu ar strwythur a chynnwys asesu ar gyfer cymwysterau. Rwyf hefyd yn argymhell yn gryf bod y Llywodraeth yn cwblhau Asesiad Effaith ar Hawliau Plant o'r cyngor a roddwyd gan Cymwysterau Cymru ynghylch sut i symud ymlaen y flwyddyn nesaf. Rwy'n falch o weld cyhoeddiadau lle mae Cymwysterau Cymru yn gofyn bod CBAC yn addasu rhai arholiadau, ac mae'n rhaid i'r ystyriaeth hon estyn ar draws pob cwrs. Ni ddylai pobl ifanc sydd eisoes wedi colli cryn dipyn o addysgu wynebu pwysau diangen i gwblhau cyrsiau llawn, a dylid canolbwyntio'n hytrach ar ansawdd y dysgu. Mae fy swyddfa eisoes wedi cynnig adolygu asesiadau effaith i Cymwysterau Cymru, ac rwy'n ategu'r cynnig hwnnw yma;
- rhaid i Cymwysterau Cymru ddarparu eu canllawiau a'u hyfforddiant eu hunain ynghylch sut mae osgoi tueddiadau ymwybodol ac anymwybodol wrth asesu. Eto, mae fy swyddfa'n barod i gynnig cyngor neu adolygu deunyddiau, a byddai cyrff eraill yng Nghymru megis EHRC hefyd yn cynnig cymorth amhrisiadwy;

- o ran eleni, mae pobl ifanc wedi wynebu cryn darfu ar eu haddysg, a dylai unrhyw ymgeisydd sy'n dymuno ailsefyll cymwysterau fedru gwneud hynny ar y cyfle cynharaf heb wynebu cost ariannol bersonol.

Goblygiadau tymor hwy:

Mae'n rhaid i ni gydnabod bod dyfarnu cymwysterau yn amherffaith yr haf yma, ond mewn gwirionedd bod y system arholi arferol hefyd yn amherffaith. Fel mae llawer o ddogfennau wedi dangos, nid yw mesurau atebolrwydd a pherfformiad ysgolion wedi rhoi blaenoriaeth yn hanesyddol i les pennaf plant a phobl ifanc unigol. Dangosodd [fy ymgynghoriad cenedlaethol yn 2019](#) hefyd fod arholiadau ac asesu yn bryder llesiant allweddol i bobl ifanc, ac yn gallu tanseilio ymdrechion ysgolion a cholegau i ddiogelu llesiant a iechyd meddwl pobl ifanc.

Mae hefyd yn wir nad yw'r graddau TGAU a ddyfarnir i gyfran sylweddol o bobl ifanc yng Nghymru, fel yng ngwledydd eraill y Deyrnas Unedig, yn cefnogi eu hunanbarch a'u hyder, nac yn eu galluogi i symud ymlaen ym myd addysg.¹ Yn wir, mae safoni'r system addysg i bob pwrpas yn gofyn bod canran o bobl ifanc yn methu bob blwyddyn, a chan fod addysg orfodol yn dod i ben yn 16 oed, nid yw rhai o'r bobl ifanc hynny'n cael unrhyw gyfleoedd pellach i ddatblygu eu dysgu.

Dylem ni ddefnyddio'r haf eithriadol hwn i ailfeddwl ynghylch rhai o'r elfennau oedd yn cael eu cymryd yn ganiataol cyn y cyfnod yma. Dylid edrych eto ar y cynigion a gyflwynwyd mewn ymateb i [ymgynghoriad cyfnod 1 Cymwys ar gyfer y Dyfodol](#) yng ngoleuni'r heriau i'r system eleni, a dylid craffu hefyd ar y Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) fel cyfle i Gymru roi fframwaith deddfwriaethol ar waith sy'n gofyn bod asesu allanol yn gweithredu er lles pennaf plant a phobl ifanc. Byddai dyletswydd sylw dyledus i CCUHP yn un ffordd o gyflawni hynny.

Byddaf hefyd yn anfon y llythyr hwn at y Pwyllgor Plant a Phobl Ifanc i lywio trafodaeth barhaus ar y materion hyn.

Yn gywir,

Sally

¹ https://www.ascl.org.uk/ASCL/media/ASCL/Our%20view/Campaigns/The-Forgotten-Third_full-report.pdf

Sally Holland
Comisiynydd Plant Cymru
Children's Commissioner for Wales

cc: Philip Blaker, Prif Weithredwr, Cymwysterau Cymru

Ian Morgan, Prif Weithredwr, CBAC

